

найденным в вазописи и античной глиняной пластике была постановка Вацлава Нижинского «Полуденный отдых Фавна», где хореография строится, как бы в двухмерном пространстве, а движения танцовщиков напоминают позы с греческих изображений на сосудах и барельефах [9, с.163-168]. Однако, это лишь часть выразительной стороны наследия античности проявившаяся в использовании в танце принципа плоскостной стилистики вазописи. Одновременно с этим Айседора Дункан, считающаяся одной из основоположниц принципов хореографии «modern», также долгое время изучала рисунки и барельефы античности, на основе которых создала свою теорию свободного танца идущую от восприятия гармоничности природы, красоты и естественности человеческого тела [10, с. 95-101]. Без особой натяжки можно сказать, что принципы и общая стилистика хореографии «contemporary» через Дункан некоторым образом доносят и до наших дней легкое ощущение отголосков античной эпохи и её отношения к эстетике красоты профессионально движущегося физически подготовленного человеческого тела. Эта концепция античного «танцевального движения» через Дункан к современной хореографии пестуетя и поныне. Наиболее крупные фестивали и конкурсы «современного танца» в концепции хореографии Айседоры Дункан регулярно проходят и в настоящее время в России в Санкт-Петербурге (Ольга Троул, Андрей Панов).

И все же возвращаясь к предмету нашего разговора следует констатировать, что постепенно танец утрачивает свою роль в программе античного образования и переходит в разряд зрелищ, становясь делом профессионалов.

Позднее пышный расцвет средневековой культуры привёл западное христианство (особенно начиная с XII века) к выработке совсем иных самобытных педагогических учреждений и методов. Однако принципы организации фундаментального античного образования не были забытыми никогда и, так или иначе, волновали умы передовых педагогов всех веков.

Литература

1. *Мару А.-И.* История воспитания в античности (Греция). – М.: Греко-латинский кабинет, 1998.
2. *Андреев Ю.В.* Цена свободы и гармонии. Несколько штрихов к портрету греческой цивилизации. – СПб.: Алетея, 1995.
3. © ООО «Кирилл и Мефодий». Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия 2006. DVD. С. ИГРА
4. *Фукидид.* История: Репринтное издание. – М.: Ладомир; Наука, 1993.
5. *Реальный словарь классических древностей по Любкеру.* – СПб., 1885.
6. *Вейсман А.Д.* Греческо-русский словарь. – М., 1991.
7. *Латышев В.В.* Очерк греческих древностей. Часть первая: Государственные и военные древности. – СПб.: Алетея, 1995.
8. *Словарь Античности* / Пер с нем. – М, 1989.
9. *Фокин М.* Против течения: 2-е изд., доп. и испр. / Ред. Г. Н. Добровольская. – Л.: Искусство, 1981.
10. *Блэйер Ф.* Айседора: Портрет женщины и актрисы. / Пер.с англ. Е. Гусевой. – Смоленск: Русич, 1997.

УДК 373.3.016:78 (477.8)

Гаснюк В.В.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

В статті розкривається сутність і структура музично-естетичного виховання учеників початкових класів шкіл з венгерським мовним середовищем, визначаються педагогічні способи його оптимізації з урахуванням венгерських музично-виховних традицій.

Ключевые слова: музично-естетичне виховання, структура музично-естетичного виховання, ученики молодшого шкільного віку, полікультурна середовище.

Сучасні умови соціально-економічного та культурного розвитку країни характеризується існуванням низки суперечностей між глобальним і локальним, всезагальним та індивідуальним, традицією та сучасністю. В цьому ракурсі важливим завданням освіти є винайдення шляхів засвоєння універсальних цінностей, притаманних багатьом культурам та, разом з тим, збереження власної культурної самобутності.

Вивченню співвідношення національного та загальнолюдського в освіті присвятили свої праці філософи і педагоги минулого – М.Бердяєв, М.Драгоманов, С.Русова та ін. Історико-педагогічний аспект цієї проблеми знайшов відображення у науковому доробку О.Сухомлинської, Є.Сявакко.

Змістовий аспект полікультурної освіти, виявлення оптимальних засобів її реалізації на сучасному етапі досліджували В.Болгарина та І.Лощенова, А.Солодка, В.Бойченко та ін. Психолого - педагогічні особливості дітей молодшого шкільного віку висвітлено у працях І.Беха, А.Богуш та О.Смовської, О.Савченко, де акцентується увага на тому, що молодші школярі характеризуються відкритістю до навколишнього світу, єдністю емоційно-вольових та пізнавальних аспектів діяльності.

Мета нашої статті - розкрити особливості музично-естетичного виховання молодших школярів в умовах полікультурного простору.

У науковій літературі музично-естетичне виховання розглядається з позицій розвитку естетичного сприймання, поглядів, потреб, інтересів, ідеалів, ціннісних орієнтацій, смаку, що спричиняє модифікацію його компонентної структури.

З позицій музичного сприймання питання сутності процесу музично-естетичного виховання висвітлюється у працях В.К.Белобородової, Д.Б.Кабалевського, О.Г.Костюка, В.В.Медушевського, Є.В.Назайкінського, О.Я.Ростовського .

А.П.Готсдінер виокремлює етапи музично-естетичного розвитку: сенсорне навчання, утворення естетичних моделей, творча евристика на основі антиципації [2].

Г.П.Шевченко вважає, що естетичне виховання буде найефективнішим за умов розвитку всіх його складових, зокрема: естетичної свідомості, потреб, відношення й творчої діяльності. Автор зазначає, що основний акцент в естетичному вихованні припадає на підвищення рівня естетичного відношення до музичного мистецтва, який можна визначати за цілісною характеристикою естетичного сприймання, почуття, судження [6].

О.Н.Дем'янчук, висвітлюючи проблему формування художньо-естетичних інтересів школярів, зазначає, що основну увагу в процесі музично-естетичного виховання слід приділяти почуттєвій (на основі естетичного сприймання) та інтелектуальній (художньо-естетичні знання) сферам [3].

О.В.Сапожнік, досліджуючи музично-естетичне виховання старшокласників (на матеріалі сучасної популярної естрадної музики), розглядає даний процес як складну багаторівневу структуру, яку складають такі компоненти: когнітивний; емоційно-почуттєвий; ціннісно-орієнтаційний; оцінювально-інтерпретаційний; творчо-синтезуючий [5].

Ми розглядаємо музично-естетичне виховання як інтегративний процес впливу на особистість з метою осягнення цінностей музичного мистецтва суспільства, розвитку загальних і спеціальних (музичних) здібностей та морально-етичних інтенцій людини. Структура цього процесу включає такі компоненти *інформаційний* - музично-теоретичні та музично-естетичні знання; *емоційний* - почуттєво-емоційне ставлення до музично-естетичних цінностей; *регулятивний* - установка музичного сприймання (суб'єктивний аналіз та висновки з метою уможливлення корекції дій, музично-образні уявлення, виявлення власного ставлення до музичного образу); *діяльнісний* - певні вміння, навички, що спираються на теоретичні знання та емоційно-оцінне ставлення до музики. Усі ці компоненти перебувають у тісному взаємозв'язку, забезпечуючи реалізацію музично-естетичної вихованості молодших школярів, яка функціонує як діалектична єдність об'єктивного та суб'єктивного: знання об'єктивних критеріїв прекрасного допомагає орієнтуванню в музичних та буттєвих явищах, а суб'єктивне – результат активності особистості, який відображає особисте відношення школяра як до музичного мистецтва так і до навколишнього світу.

Музично-естетичне виховання учнів початкових класів нами досліджується у школах з угорською мовою навчання, тобто здійснюється воно в умовах полікультурного середовища, яке ми інтерпретуємо як умови взаємодії українських та угорських музично-виховних традицій.

Музично-виховні традиції в цьому контексті виступають як синтетично-інтегрований педагогічний засіб соціального, естетичного та музичного розвитку школяра. Накопичення, передавання та актуалізація їх проводиться через функціонування в процесі музично-естетичного виховання основних видів музичної діяльності, і відповідно до яких в структурі музично-виховних традицій виділяємо такі складові: *музично-освітні* (особливості слухання та теоретичного вивчення музики) та *виконавська* (особливості хорового співу, музично-ритмічних рухів, гри на елементарних музичних інструментах, музичної творчості).

В процесі реалізації музично-виховних традицій і проявляються особливості музично-естетичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл різних типів.

Специфіка функціонування музично-освітніх традицій у школах з угорською мовою навчання виявляється у тому, що:

- застосування слухання та теоретичного вивчення музики проходить на уроці в основному у формі "рондо";
- теоретичне вивчення музики не є окремим видом діяльності на уроці, а є складовою слухання та виконання музики;

- осягнення рідної музичної мови починається з пентатоніки;
- для орієнтації в музично-координаційній системі простору й часу застосовується метод відносної сольмізації.

Для виконавських традицій є характерним:

- перевага у використанні релятивної сольмізації під час співу;
- пріоритетність розучування пісень слуховим методом, в ході якого розучування не відокремлюється від процесу гри (якщо вивчається пісня-гра);
- широке застосування методів, які є передвісниками методу розучування пісні за нотним записом: за допомогою ручних знаків та за допомогою буквеної назви звуків;
- обов'язковим етапом в розучуванні нової пісні є етап слухання музики, в процесі якого використовується художня обробка (інструментальна чи вокальна) вивченої пісні, або ж подібний їй мотив з більш масштабного твору (симфонії, опери, кантати);
- обов'язковим етапом в кінці уроку є виконання "в'язанки" пісень, яка складається з творів, що звучали протягом уроку;
- осягнення музичної грамоти відбувається переважно в процесі творчої діяльності учнів.

Узагальнюючи вищенаведене можна виокремити педагогічні умови, за яких досліджуваний нами процес проходитиме ефективніше:

- осягнення музичної мови рідного (угорського) та українського народу;
- опора на давні національні музичні традиції рідного народу (угорського);
- збалансованість добору навчально-художнього матеріалу обох народів (угорського та українського).
- розучування літературних текстів вокального репертуару мовою оригіналу.

Дотримання цих умов в процесі музично-естетичного виховання молодших школярів сприятиме розвитку усіх його компонентів, допоможе обмежити негативний вплив засобів масової інформації, суспільного оточення, розвиватиме у них віру у власні здібності й можливості.

Література

1. **Бітасєв В.А.** *Естетичне виховання і гуманізація особи.* – Київ, 2003. – Сс.203, 204, 215.
2. **Готсдинер А.Л.** *О стадиях формирования музыкального восприятия // Проблемы музыкального мышления.* – М.: Музыка, 1974. – 241 с.
3. **Дем'яничук О.Н.** *Музично-естетичний інтерес і його роль у формуванні особистості // Музичне мистецтво у духовному розвитку особистості.* – Чернігів: ОІПКУ, 1993. – С. 44-48
4. **Каган М.С.** *Человеческая деятельность (опыт системного анализа).* – М.: Политиздат, 1974. – С. 260-262.
5. **Сапожнік О.В.** *Музично-естетичне виховання старшокласників (на матеріалі сучасної популярної естрадної музики) : Дис... канд. пед. наук.* – К., 2002.
6. **Шевченко Г.П.** *Эстетическое воспитание в школе: Учеб. - метод. пособие.* – К.: Рад. школа, 1985. – 144 с.
7. *Эстетическая культура и эстетическое воспитание. Книга для учителя / Каган М.С., Киященко Н.И., Лейзеров Н.Л.* – М.: Просвещение, 1983. – 61 с.

УДК 374.036:78

Галкіна Л.В.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ СТАРШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

В статье рассматривается проблема развития творческого потенциала учащихся подросткового возраста в процессе музыкальных занятий в школе. Освещается опыт и методика учителя – практика, проверенные путём экспериментальной работы.

Ключевые слова: творческий потенциал, личностно ориентированный подход, самореализация, импровизация, ассоциативные связи, конвергентное и дивергентное мышление.

Історичний розвиток і місце держави в світовій спільноті перебувають у прямій залежності від здатності народу творити її на рівні вимог сучасної доби. Від того, які творчі здібності виявляються у працівників будь-яких сфер людської діяльності, особливо національної системи освіти, залежить прогрес суспільства. Тому головним завданням педагогічної діяльності загальноосвітнього навчального закладу є